

Arbetsplatsens utformning

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om ändring i Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2009:2) om arbetsplatsens utformning

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om ändring i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (2009:2) om arbetsplatsens utformning;

AFS 2018:5
Utkom från trycket
den 8 juni 2018

beslutade den 29 maj 2018.

Arbetsmiljöverket föreskriver med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166) i fråga om Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2009:2) om arbetsplatsens utformning att 19, 22 och 24 §§ ska ha följande lydelse.

Arbetsmiljöverket beslutar i fråga om de allmänna råden till föreskrifterna att de allmänna råden till 19, 22, 28, 89 och 94 §§ ska ha följande lydelse.

19 §¹ Tilluft till lokaler som innehåller arbetsplatser eller personalutrymmen ska vara så fri från luftföroreningar som är praktiskt möjligt.

22 § Frånluft som återförs till arbetslokaler eller personalutrymmen som återluft eller cirkulationsluft ska renas så att dess halt av luftföroreningar är väsentligt lägre än de hygieniska gränsvärdena där sådana finns.

Om frånluft från processventilation används som återluft eller cirkulationsluft ska eventuellt genomsläpp av luftföroreningar som beror på bristande funktion i någon reningsanordning snabbt kunna konstateras, om det behövs med hjälp av instrument. Frånluften ska då föras till en annan reningsanordning eller direkt till det fria eller så ska processen eller hanteringen stoppas.

24 § Föroreningar från process, hantering eller dylikt får inte via återluft eller överluft föras till lokaler där sådan förorening normalt inte alstras.

Frånluft som innehåller

- ämnen som är upptagna i grupp A eller B i bilaga 1 till Arbetsmiljöverkets föreskrifter om kemiska arbetsmiljörisker,
- smittämnen i riskklass 4 och luftburna smittämnen i riskklass 3 enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om smittrisker,
- svetsrök från fast installerat utsug får inte återföras via återluft eller cirkulationsluft.

¹Ändringen innebär att sista meningen i första stycket tas bort.

Denna författning träder i kraft den 19 november 2018.

ERNA ZELMIN-EKENHEM

Jens Åhman

Anna Varg

Till 19 §² För de ämnen som omfattas av luftkvalitetsförordningen (2010:477) bör luftföroreningshalten i tilluften till arbetsplatser inte vara högre än de miljö-kvalitetsnormer som anges där. I vissa färdigställda utrymmen i gruvor är detta inte möjligt. För färdigställda utrymmen i gruvor bör istället halten av kväveoxid och kvävedioxid i tilluften inte överstiga 1/5 av nivågränsvärdet.

Till 22 §³ Kravet att frånluft som återförs till arbetslokaler eller personalutrymmen som återluft eller cirkulationsluft ska renas så att dess halt av luftföroreningar är väsentligt lägre än de hygieniska gränsvärdena, där sådana finns, innebär dels att de krav på tillförd uteluft som finns i 19 § uppfylls, dels att halten för andra ämnen, förutom för kolmonoxid (CO), koldioxid (CO₂) och kvävedioxid (NO₂) bör vara lägre än 1/20 av nivågränsvärdet där sådant finns. För kolmonoxid (CO) bör halten vara lägre än 1/2 av nivågränsvärdet, för koldioxid (CO₂) bör halten vara lägre än 1/5 av nivågränsvärdet och för kvävedioxid (NO₂) lägre än 1/10 av nivågränsvärdet.

För att bestämma vilka prestanda som behövs hos en reningsanordning är det ofta nödvändigt att analysera föroreningssituationen på arbetsplatsen.

Frånluft från allmänventilation som återförs behöver vanligtvis renas med partikelfilter. Frånluft från processventilation bör i första hand avlämnas i det fria. Tekniken att rena luft från gasformiga föroreningar är inte lika välutvecklad och dokumenterad som tekniken att avskilja fasta föroreningar. Frånluft som innehåller hälsofarliga gasformiga luftföroreningar t.ex. frånluft från dragskåp bör därför inte återföras som cirkulationsluft eller återluft. Även oljeångor är svåra att ta bort och luften efter oljedimavskiljare bör därför lämnas i det fria. Ibland kan det vara nödvändigt att göra en provinstallation i den aktuella miljön för att avgöra om reningsanordningen uppfyller ställda krav.

I vissa undantagsfall är det inte rimligt att rena cirkulationsluften så att erforderlig luftkvalitet uppnås. Ett sådant undantag är vid blästring där operatören befinner sig i utrymmet. Där blir siktkravet dimensionerande för reningsanordningen. Enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om kvarts får dock inte kvartshaltigt material användas vid torrblästring.

Frånluft som innehåller trädamn och som cirkuleras bör renas med en filtreringseffektivitet som är högre än μPM1 70 % enligt standarden SS-EN ISO 16890. Finfiltret bör också vara provat med avseende på långtidsegenskaper, dvs. vara P-märkt. Tryckvakt över finfiltret kan fungera som instrument för att konstatera om det finns brister i avskiljarfunktionen.

² Ändringen innebär att första och andra styckena tagits bort och att ett nytt första stycke har tillkommit.

³ Ändringen innebär att ett första stycke tillkommer, att tredje meningen i nuvarande tredje stycket tas bort, att första meningen i nuvarande fjärde stycket samt sista stycket får delvis nya lydelse.

Till 28 § För att möjliggöra kontroll och rensning av ventilationssystemet bör det utrustas med erforderligt antal inspektionsluckor och rensluckor.

När ventilationssystemets funktion kontrolleras bör bl.a. luftflöden och tilluftstemperaturer mätas. Processventilationens funktion kan åskådliggöras med hjälp av rök. Även kontroll av kontrollsystem, larmfunktioner och larmgränser som har betydelse för personskydd omfattas av paragrafen. Det gäller t.ex. det system som krävs för att konstatera bristande funktion i reningsanläggningar för återluft eller cirkulationsluft från processer enligt 22 § samt kontrollsystem enligt 26 §.

För att drifts- och underhållsarbete ska fungera är det lämpligt att utse en drifts- och underhållsansvarig person och att ge denne erforderlig information och instruktion.

Boverket har utfärdat Regelsamling för funktionskontroll av ventilations-system, OVK, med tillämpningsföreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem och anger bl.a. vilka byggnader som omfattas av kontrollen samt intervall för återkommande besiktning. Återkommande besiktning ska bl.a. utföras i förskolor, skolor, vårdlokaler och kontor. Besiktningintervallen är 3 eller 6 år beroende på byggnad och ventilationssystem. Undantagna byggnader är bl.a. vissa ekonomibyggnader, industribyggnader och vissa byggnader som är avsedda för totalförsvaret. Personalutrymmen i industribyggnader är dock OVK-pliktiga.

I arbetslokaler gäller både Boverkets och Arbetsmiljöverkets bestämmelser. I byggnader som Boverket undantagit gäller dock endast Arbetsmiljöverkets föreskrifter.

De intervall som anges för arbetslokaler i Boverkets föreskrifter uppfyller även Arbetsmiljöverkets krav. För övriga arbetslokaler, i huvudsak produktionslokaler, behöver tidsintervallen mellan kontrollerna anpassas till verksamhetens art. Rimligt är dock att ventilationen kontrolleras minst lika ofta som produktionslokalernas kontor. Detta innebär att lämpligt intervall för kontroll är minst vart 3:e år. Kontrollsystem enligt 26 § bör kontrolleras minst en gång per år.

För vissa typer av industrilokaler har Arbetsmiljöverket ställt särskilda krav på intervall för ventilationskontroll i följande föreskrifter:

Kvarts	2 ggr/år
Bly	2 ggr/år
Syntetiska oorganiska fibrer	2 ggr/år

Dragskåp

Vid installationskontroll och återkommande kontroll av dragskåp bör följande tester minst ingå:

- visualisering av luft rörelser med rök,
- kontroll av fronthastigheten,
- kontroll av kontrollsystelet och ev. larmfunktion och larmgränser.

Lämpliga mätmetoder finns i standarden SS-EN 14175-4, Mätmetoder för installations- och periodisk kontroll.

Hur ofta kontroll behöver ske och hur utförlig den behöver vara beror i hög grad på vilken typ av arbete som utförs i dragskåpet. Vid hantering av speciellt farliga ämnen kan kontroll behöva ske minst två gånger per år. Av grundläggande betydelse är att ändamålsenliga kontrollrutiner etableras. Det är lämpligt att noteringar om resultat och datum för kontroll förvaras i anslutning till dragskåpet.

Säkerhetsbänk

Vid installationskontroll och återkommande kontroll av säkerhetsbänkar klass II bör följande tester minst ingå:

- visualisering av luft rörelser med rök,
- kontroll av teoretisk medelhastighet i arbetsöppningen,
- kontroll av larmfunktioner och larmgränser,
- kontroll av samtliga filters funktion och täthet.

För en mikrobiologisk säkerhetsbänk kan det vara nödvändigt att utföra även skyddsfaktortest samtidigt som installationstest. Lämpliga mätmetoder för mikrobiologiska säkerhetsbänkar klass II finns i KTH:s och Nordiska R3-föreningens vägledning med riktlinjer och mätförfarande gällande mikrobiologiska säkerhetsbänkar, klass II. För mikrobiologiska säkerhetsbänkar klass I och III finns minimikrav och testmetoder beskrivna i standarden SS-EN 12469.

Enligt föreskrifter om cytostatika och andra läkemedel med bestående effekt ska säkerhetsbänkar kontrolleras årligen och efter filterbyte.

Till 89 § Ofta är det lämpligt att anslå minst en utrymningsplan på varje våningsplan.

Gemensam återsamlingsplats kan med fördel ordnas för personal som arbetar tillsammans. Detta ökar möjligheterna att kontrollera att alla har kunnat återsamlas.

Exempel på hur en utrymningsplan kan vara utformad finns i svensk standard SS 2875.

Särskilda bestämmelser om en plan för utrymning och andra åtgärder i händelse av olycka med utsläpp av smittämnen i riskklass 3 och 4 finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om smittrisker.

Till 94 §⁴ Åtskild förvaring kan åstadkommas med t.ex. två klädskåp, ett klädskåp för privata kläder och ett öppet klädfack för arbetskläder eller skilda omklädningsrum.

Exempel på arbeten där det kan behövas skilda förvaringsplatser är djurhållning och arbete vid avloppsreningsverk.

⁴Ändringen innebär att tredje och fjärde stycket tas bort.

ARBETSMILJÖ
VERKET

Arbetsmiljöverket · 112 79 · Stockholm · Tel 010-730 90 00 · www.av.se

Utgivare: Anna Varg
ISBN 978-91-7930-654-0 · ISSN 1650-3163